

САНАА ОЛОХ

ХАЛГАТ
1981 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 129 (6890).

1989 СЫЛ. АЛТЫННЫ 28 КҮНЭ.
СУБУОТА

Сынаата
3 харчы

АТЫТТАР ИЭДЭЭННЭРЭ ДИЭН СУОХ

Сыл ааспыт тодус ыйгар 63 хо-
лобунай буруй оноһулунна. Ити
1988 сыл туһаннаах кэмин кытта
тэҥнээххэ, 23-нн элбэх. Ыар бу-
руйу оноруу 2 төгүл улаатта. На-
дизэ ахсын уончалыш киһи итирик
түрүктөөх милицияга абыллар. Бу-
руй көрүгүрээ иэлин сылга элбээ-
биттэрэ эмиз диксиннэрэр.

ССКП райком, райсовет исполко-
ма оройуонга общественнай бэрээ-
дэҥ арааччылааһыҥга балаһыанна
ыраабытынан итиннэ буруйу он-
орууу утары охсуһууку ордуу тэри-
ликлээх уонна илээһиннээх онорор
туһуттан оройуонга 9 киһигэ сас-
таптаах бириэмэнэй комитеты тэ-
рийбиттэрэ. Комитет сыалынан-со-
руунам, бастаһынан, оройуонга
баар общественнай бэрээдэҥи ара-
аччылыыр тэрилтэлэр, суут-сиксэ-
тиэ органнын куустарын түмүү,
үлэлэрин сүрүннээһин буолар. Кини-
лэр абырҕа суохтар—чэгиэн-чэбди
олох иһин охсуһар общество, та-
баарысты суут, народнай дружина-
лар, оперативнай комсомольскай
этэрээттэр, итирктээһини уонна ал-
коголизмы утары охсуһар комис-
сиялар, саастарын ситэ иди олоор
дьаһаларынан дьарыктанар комис-
сия, райсовет исполкомун ис дьа-
һада отдела. . . Ол эрэри, этэргэ
дылы, сэтэ илээһинээх 950 ити-
либэт эбэтэр, куба, рак уонка сэр-
дон курдук, тус-туһунан хайыска-
ланан, чорон соботосун эрэ бурдал-
дыны соһон эрайыллар түмүк-
тэри ситиһэр кыаллыбат. Онон, туох-
ханнык иһиннэ, ити куустар түмүк-
үлэлэрин чопчулоох тустоохтар.

Иккиннэн, бу тэрилтэлэр үлэлэ-
рингэр сөгө сүүрээһини киллэрэр,
дьону көбүлүүр дьаһаллары ылар
уолдьаста. Холбоһор, билигин ДНД
дүүһүрүстүбүтүгэр үлэ коллективта-
ра, үгэ курдук, кими түбэһиэх уо-
чараттаһынарар таһаараллар. Ити
көдүүһэ суоһун көрдөрө. Онон
народнай дружиналар састааптарын
бастаһааннай оноруохха, олоор көгүө
үлэни утумнаахтык ытыахха наада.
Үлэһиттэри маньаха көбүлүүр ки-
ниттан уолускаларыгар эби күнү
аары, хамнастарын төлөөһүн бөл-
пуростарын Государственной пред-
приятелер тустарынан Сокуонга
олосурар быһаарыахха. Тус-түспө
общественнай тэрилтэлэр үлэлэрин бэ-
йэ-бэйэлэрин кытта хатылаһынар-
мыахха. Гигиэсэр, кинилэр салайаа-
чыларын көгүө бырааптарын уонна
эбэһиннэстэрин туһунан билини
кээгини пропагандалыахха.

Бириэмэнэй комитет баста-
һааннай олоор сирэ сүгэ усукул-
тэкил сылдаар дьону чуолкайдаа-

һыҥа үлэни сабалаата. Оттон үлэ
коллективын чилиэнэ бэрээдэҥи кэ-
һэр, буруйу онорор түбэлтэтигэр
ыйытык тэрилтэ салайааччытыгар ту-
руоруллуоҕа. Салайааччылар бэйэ-
лэрэ дүүһүрүстүбүтэ тахсыылара,
рейдэс сылдыһылар сабалаанна.
Бириэмэнэй комитеткэ кинилэр от-
чуоттара сыл устата утумнаахтык ис-
тиллээхтэр.

Кэлин үөрүү элбээтэ. Ол сорох
ардыгар бэйэбит хаһайыстыбонна
йа, дьаһала суохтуттан тутулук-
таах. Ханна аһаас, хуһаанньык уу-
руллубут баарын ытыахха сөбүн
курдук төлүкүдүүр дьон аһыаҕа
суохтар. Онон тэрилтэлэр салайаа-
чылар маньаха болломтолорун уу-
руллар эрайыллар. Оттон ити түктэ-
ри нэстүү социальнай-экономичес-
кай төрүттэрин туһунан өссө анаан-
минээн кэспэтиэххэ наада.

Хас биридин буруйу оноруу төр-
дүлээх-төбөлөөх, силэ тардар, ман-
ньаһар биричинилээх. Сокуону
арааччылыыр органныр уонна ма-
ньаха туһаайылаах общественнай
тэрилтэлэр итиннэ аһаан-минээн куус-
кэ үөрэттэллэр, үлэһиттэргэ хайыс-
ханы биэрэ элбээтэ. Ити иһин бири-
эмэнэй комитет кэлин биригээдэлэри
тэрийэргэ сүбэллэр, бэйэтин көдүү-
һилинэн итиннэ комиссияны үлэлэ-
тэргэ былаан оһолуһуна.

Билигин хайыаппытыгар кэлин арыт
ыйынан, арыт кварталынан оройуон-
га буруйу онорбуттар иһиннэхтэрэ
бэрээдэтигэр буолла. Ити сөп, ол
эрээри аһаардас эрдэһтээһини тө-
дүүһэ кыра буолуоҕа. Райисполком
ис дьаһалаҕа отдела итиннэ үчүгэй
ырытылаах матырыйаалынан хаач-
чылар, журналистарга үлэһиттэ-
рингэр көмөлөһөрө наада.

Урут биллэрбиллэт курдук, испол-
ком ис дьаһалаҕа отделын начальни-
га В. В. Аржаков ССКП райкомун
бюроһугар отчуоттаан турар. Обще-
ственной бэрээдэҥи арааччылааһы-
ҥа баһылыыр-көһүлүүр орулу
ытыахтаах оройуонкааһы милиция
үлэти онно ырытылаан, сөптөөх
сынабыл бэримбэти. Милиция по-
бөрүската, иһиригэр, улахан, онуоха
эби материалнай-техническэй
хааччылыыта кэм ирдэбиллэр эл-
пистээбэт. Бириэмэнэй комитет
ити бөлпуростар быһаарыллыла-
рыгар төһө кыалларынан көмөлөһө-
үэ. Оттон личнай састаап хас бири-
дин чилиэнэ профессиональной үр-
дук бэлэмнээх, сирэймайгы өртүнэн
холобурга сылдаар түрүктөөх бу-
луутун коллектив бэйэтин күүһүнэн
быһаарыахтаах. Оройуонга дьон ис
дьаһала отделын үлэтин туһунан си-
тэ-хото билбэттэр. Маньаха иһини-

нэрэн-биллэрэк иһини күүһүрдэр
уолдьаста.

Үөһээ ахтыллыбыт 63 буруйтан
20-тин итирик дьон онордулар. 21-
нар буруйтан 13-нэ эмиз кинилэр
ирээттэригэр тиксэр. Харах көннөрү
көрүүтүкөн дьаһаны, кэлин итирик,
холуочук дьон элбээтилэр. Онон
арыгыны атылааһыны бэрээдэ-
тигэр өссө төгүл ылсыһар наадата
тирээтэ. Нэһиликтэргэ исполкомнар
председатэллэр арыгыны атылаа-
һыга нэрээттэри сүрүлаллар. Би-
һиги санаабытыгар, ити төрдүттэн
сыһа. Исполком ону үлэлэриннэн
буолбакка, ол төһө сөптөөхтүк тэ-
риллэрин хонтуруоллуохтаах. Икки-
һинэн, итирдэр утахтары оноргоо-
чулар, атын сиртэн аһаан аһы-
лааччылар, хам-түм да буоллар, ту-
тулааллар. Итиннэ хас биридин тү-
бэлтэ үһүлүчүлөөх түбэлтэ быһыы-
тынан көрүлүн, дьон-норуот дүү-
лүгэр таһаарыллыахтаах, бөлүк-
лүүхтөөх. Ол эбэтэр бу, кэлин та-
һаар дирик силэстэнэн-мүтүктанан,
ырахан көстүүгэ кубулуйуон сөп.

Оройуонга биһир бөлөмтөнү эр-
дэр араһанан обургу оһолор бу-
лааллар. Үөрэмнэт да, үлэһиттэ да
оһолор түктэри холбурдара атыт-
тары сүтүбэтин туһуттан бу дьа-
һала ордук болломтолоох буолуох-
ха.

Оройуонга сыллата үгүс киһи
туораттан илээн үлэһит. Кинилэри
хара аһаһтан коллективка, бэйэ
сириттэр-майгытыгар тардарга үлэ
ытылаахтаах. Билигин туругунан
оройуон үрдүнэн 100-тэ тахса урун-
ку өртүгэр холуобунай мээрээ
тардыллан, ону боруостан кэлбит-
тэр бааллар. Кинилэри, общество
тэҥ бырааптаах гражданнын, үтүө
тускулалаах олоххо тардыаҕа эмиз
утумнаах үлэ эрайыллар.

Кестөрүн курдук, үлэ элбэх. Ону
телорөөһү да аһыаҕа суох. Эски-
түн ити аһаһтан куустар бары со-
моһолоохторуна, дьин-нахчы ыл-
сыһан, биһир кэмиз тодута түһэн
буолбакка, утумнаахтык үлэлээх-
тэринэ, общественнай бэрээдэҥи
суон сөп. Хас биридин буруйу он-
оруу кэнигэр киһи дьылһата турар.
Ити түктэри кестүүлэр бүсүн бөл-
сүллубатахтарына, сарсын оһолор-
бутун, сиртэрибитин сүтүюхтөрө.
Оройуонга үөскээбит ырахан ба-
лаһыанна барыбыт илээһинтэ ман-
на атыттар илээһиннэрэ диэн суох.
Онон оройуон хас биридин олох-
тооҕо, оһотуттан кырдыаһыгар
тиннэ, бу дьаһалаҕа көмөлөһөрү бэ-
йэтин гражданный иһиннэл аһы-
лаахтаах, дьаһала оһооха дүүр-
лиридик сыһыаннаһыахтаах.

РСФСР ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

МОСКВА. (ССТА). Ал-
тынны 25 күнүгэр Кремль
Улахан дьыраһаһыгар
РСФСР Верховнай Советин
сессията үлэтин сабалаата.
Депутаттар сессия күн-
нээһи бэбискэтин бисэр-
гэттилэр:

1. Республика Конститу-
циятыгар уларытылар
уонна эбиһилэр тустарынан,
РСФСР народнай депутат-
тарын уонна олохтоох Со-
веттар быһбардарын туһу-
нан РСФСР Сокуоннарын
бырайыктарын тустары-
нан;

2. РСФСР народнай де-
путаттарыгар уонна народ-
най депутаттар олохтоох
Советтарыгар быһбардар
тустарынан;

3. Автономнай республи-
калары, кырааһдары, уо-
баластары уонна РСФСР-ы
бэйэни салайыныыга уонна
бэйэни үбүлэнигэ киллэ-
рингэ үлэ хааһытын ту-
һунан;

4. Верховнай Совет Пре-
зидиумун Ыйаахтарын би-
гэрэтиин туһунан.

Күннээһи бэбискэ баста-
ны бөлпурдугулар даһы-
лааты ССКП ЦК Политбю-
ротун чилиэнэ, РСФСР
Верховнай Советын Пре-
зидиумун Председателе В.
И. Воронников онордо.
Кини атырдаах ыйгар бэ-
чээтэммит Сокуоннар бы-
райыктарга республикаба-
ры муунуктарыгар үгүс ах-
сааннаах сирэйриллэри
үөскээһини бэллээтэ.
Үлэ коллективтарыттан,
партиянай уонна советскай
органнынан, общественнай
тэрилтэлэртэн, биридиһэн
гражданнын барыта 200-
чэ тыһыынча бэллээһин-
нэр уонна этиилэр киннэн
көрүлүмкүлэр.

Данылаатчыт итинтэн
салгыс бырайыктар сорох
гутаах балаһыанскаларыгар
тохтоото. Верховнай Совет
Президиума, диктэ кини,
СССР Конституциятыгар
сөп түбэһиннэрэ респу-
бликаҕа былаас сөгө госу-
дарственной органе—
РСФСР народнай депутат-
тарын сөгө тэрилтэлэр на-
да диктэ саныыр. Ити
сөгөкэ 1068 депу-
таты, эбэтэр билигин
Верховнай Совет депутат-
тарын ахсаанынааһар. 93
киһикэ элбээ, таларга
итин киллэриллэр. Онуоха
территориальной быһбар
дыыр уоһуруктар ахсааны-
ра 900 буолуоҕа уонна ити-
ни сэрэ 168 (олортон
аһаарда — автономнай
территориялартан) нацио-
нальной территориальной
уоһуруктар тэрилтэлэрэ
сабалаанар.

Автономнай республика-
лар кинилэргэ народнай
депутаттар сьездэрин тэ-
рийбэт уонна государ-
ственной былаас үрдүк
органын быһыытынан, би-
лигитин курдук, Верхов-
най Советтары үлэлэтэр
туһунан баһарыллара бэ-
лээһи аһылыһа.

Россия советскай госу-
дарственноһын чочуууа
Верховнай Советке икки-
тэҥ бырааптаах палатаны—
Республика Советын уонна
Национальностар Советта-
рын тэрийи принципна-
най суолталаньаҕа. Былаас
икки палаталаах үрдүк
представительнай органе
РСФСР федеративнай
айылбатын чингэтингэ хам-
сатылаах средствеһан
буолуоҕа. Верховнай Совет
хас биридин палататыгар

126-һы депутат баар бу-
луоһаҕа сабалаанар.

Политическай реформа
дөһүннөөх хайысхатынан,
диктэ бэллээһини даһылаа-
ха, былаас олохтоох ор-
ганнын бөдөрөгөтүү, на-
роднай депутаттар кыраа-
дардааһы уонна уобалас-
тардааһы, оройуоннардаа-
һы, куораттардааһы уонна
бөһүөлүктэрдээһи Советта-
рын, сельскэй Советтар
бырааптарын уонна боло-
муочуяларын кээгэтин
буолуоҕа. Кинилэр үлэлэ-
рин көдүүһүн үрдэтигэ
олохтоох Советтар прези-
диумнарын тэрийи көмө-
лөһүөҕэ.

Көрүүгэ киллэриллибит
Сокуоннар бырайыктары
быһбардыыр системаны
төрдүттэн кээбигэрдэллэр.
Биһир мандаттаах уонна эл-
бэх мандаттаах быһбар-
дыыр уоһуруктарга депу-
татка хас баһарар канди-
даты туруорарга этиилэр.
Туруорар быраап үлэ кол-
лективтарыгар, обществен-
най тэрилтэлэргэ оһолор
сирдэригэр быһбардаа-
чылар муунуктарыгар, ону-
тэҥ байыаннай сулууспа-
лаахтар муунуктарыгар
бэримлэр. Бырайыктарга
сөп түбэһиннэрэ, итиннэ
кыаһы аһаһаах орто уо-
на үрдүк үөрэх заведе-
ниялар коллективтара аан
бастаһи ылаһар.

Быһбардааһылар сана-
ларын учуоттаан, Сокуон-
нар бырайыктарыттан уо-
һуруктардааһы быһбар
инниннээһи муунуктары
төһүрүөр мэтэтиһилэр.
Бырайыктарга общественнай
тэрилтэлэртэн быһбардаа-
һын көрүлүбэтэ.

Сокуоннар бырайыкта-
рын дүүһүлэһин хааһы-
тыгар, диктэ иһиннэрэ
В. И. Воронников, олох-
тоох Советтарга быһбар-
дары производственной
эбэтэр булукытөөх бы-
бардыыр уоһуруктарынан
ыһтар туһунан этиилэр
киллэриллибиттэрэ. Депу-
таттарга итиннээх иһиннэ
санаалар баар буоллаха-
рына, оһору дүүһүлэһиэххэ
сөп элбээ.

Данылаатчыт депутат-
тары киллэриллибит Сокуон-
нар бырайыктарын бари
өртүнэн уонна критичес-
кайдык көрөргө ыһарда.
Итигэр, диктэ бэллээтэ
икки, общественны демок-
ратизациялыыр, Российскэй
Федерация государствен-
най түгүлүн төрүттэрин бө-
дөрөгөтөр Сокуоннарын
буолуоһахтаах.

МОСКВА. (ССТА). Ал-
тынны 26 күнүгэр Кремль
РСФСР Верховнай Со-
ветин сессията иккис кү-
нү үлэлээтэ. РСФСР Кон-
ституциятыгар уларыты-
лар уонна эбиһилэр тустары-
нан, РСФСР Народнай
депутаттарыгар уонна
олохтоох Советтарга бы-
бардар тустарынан Со-
куоннар бырайыктарын
тустарынан бөлпурдугу
эрэ сабаламьыт дүүһүлэ-
һи сабалаанна.

Общественнай санааны
ыйытык түмүктэригэр оло-
бурун депутаттар респу-
блика быһбардааһыларын
баһыйар үгүс өртүлэрэ
дүүһүлэһиллэр. Сокуоннар
бырайыктарын биһирини-
лэр диктэ биһаргэтиэн этил-
лэр.

Сессия үлэтин салгыыр.

**ЫБСЛКС райкомун бастакы секре-
тарыгар кандидатуралар киһртэлээн
эрэллэр. Бүгүн кинилэртэн биһрдэс-
тарин кытта билиһиннэрэбит.**

**ЫБСЛКС райкомун бастакы
секретарыгар кандидат
АНДРОСОВ Иван Михайлович**

Таб. Андросов Иван Ми-
хайлович 1962 сыллаахха
Алексеевскай оройуону-
гар рабочай кэргэнигэр тө-
рөөбүтэ. Комсомолга бэ-
йэҕа өргө оһуолатыгар үө-
рэнэ сылдьан 1976 сыл

лээхтик бүтэрэн, төрөөбүт
оһуолатыгар идэтинэн үлэ-
ли кэлбитэ. Итиннэ үлэ-
ли оһолон, 1986 сыллаах-
ха ЫБСЛКС Чурапчытааһы
райкомун иккис секретары-
нан быһбардамьыта. 1988
сыл маам ыйыттан ЫБСЛКС
райкомун баста-
ны секретарынан үлэһит.
Райсовет депутата. 1985
сылтан ССКП чилиэнэ.
ССКП райкомун уонна ки-
ни бюротун чилиэнэ.

**ЫБСЛКС райкомун иһи-
нэн үлэһит тэрийэр-
кадровай комиссия.**

Сарсын—Ленинскэй комсомол төрөөбүт күнэ

Үрдүкү форум үлэтигэр—ситиһини

Сарсын дойдү комсомол-
ията төрүттэмнэ 71 сы-
лын бэлэтигэр. Аза кө-
лүмэ киһи албан ааттаах
историятын кэрдээхтик
кири туттар.

Ол эрээри олох чакчы-
тын туора сотор кыаллыбат
—дойдуга үһүн сылларга
бүрүүкээбит авторитарнай
хамаандалар — админис-
тративнай система комсо-
молга бэйэтин күлүгүн эмиз
түһэрбитэ. Киһи сыһыда ыч-
чат маассабай политичес-
кай общественнай тэрилтэ-
титтан бюрократическай ап-
паратка кубулуйан испитэ.
Уларыта тутуу чэбдик тыы-
на общество олобун араас
эргэтин кэтэх өртүн сара-
лыы тарта, бюрократиче-
скай система кимин кири-
рини утары турар кыадын
сүтэрэн, улам мөлтөөн-ах-
саан иһэр. Бу манник уус-
тун кэмгэ ытыллыабыа би-
хиги оройуонмут комсо-
мольскай тэрилтэтин ХХХIII
конференцията.

Быйаары эрэйэр проб-
лемалар айыабыа суохтар.
Олор ЫСЛКС районома
оройуоннаабы «Санга олох»
хайыенна бэчээтэппит тө-
хистиргэр, сүрүннээн, этил-
либиттэрэ.

Ханнык проблемалары
өссө эбэн этиэххэ, тобо-
лоон бэлэтиэххэ сөбүө?

Бастахтынан, комсомол-
га билиги партийнай, проф-
союзнай, хайыыстыбанын
салайааччыларбыт сыһыан-
нарын уларытыахха наада.
Субу түмүктээн эрэр от-
чуоттуур-быыбардыыр мүн-
нахтарга үгүс сирдэргэ
хайааыстыбалар салайаач-
чылар, ыкырыллыбыт та-
баарыстар сылдыары наада-
лаабынан охпатылар. Сороз
сирдэргэ байыаннай-устаа-
ной форманан дьаһайар-
га холонуу да суох буол-
батах. Бүтүн Союзтаабы
ХХI партийнай конферен-
цияда комсомолу салайыы
принциптэ, оууолкайдык
этиллибиттэрэ, оуу сала-
лаабына.

Иккиннин, бэйэбит кэк-
кэбитин хакатыыга өксөөн
буолбакка, хаачыстыбаны
көрүүххэ. Оуу хайдах түп-
серер туһунан олохтоохтук
кэпсэтиэххэ, комсомолга
ылыны бэлэмнээһингэ са-
га формалары көрдүүххэ.
Комсомолецтар духовнай,
политическай ситинлэригэр-
хотууларыгар, кэмгэ интэ-
ристээх сизр-майгы өртү-
нэи ыраас буолууларыгар

болбомтоно ууруохха, Ити-
ниэхэ быйылгыттан 4 сиргэ
дискуссионнай ыччат ку-
лууттарын үлэтигэр киир-
тэр. Урукку өртүгэр Дирниг ор-
то оскуолатыгар үлэтигэр
политическай кулуут бэйэ-
тин куһаана суох өртүгэ-
тин көрдөрбүтэ. Мугудай-
га интэриестэригэр кулуут-
тары үлэтигэр бэлэти-
налар. Ити үчүгэй. Ол
эрээри ити өссө да ситэ-
суох. Уонна, кылаабынаа,
утумнаахтык үлэтигэр
кыаллыбат. Бир-иһи дьа-
һаһынан түмүгү ситиспэ-
кин, үлэ бэлэтиэххэ, утум-
наах буолуохтаах.

Комсомолу уларыта ту-
туу атын салаатынан киһини
демократизациялааһын буол-
лар —бары маннайгы су-
һуох комсомольскай тэрил-
тэлэр бырааптарын кэпсэ-
тиэххэ, эппитинэстэрин үр-
дэтэххэ. Ыччаты экономиче-
скай, социальнай болпу-
руостары быйаарыга күүс-
кэ кытынардыахха, комсо-
мол, ыччат олобур сыһыан-
наахтарын бэйэлэригэр бы-
һаартарыахха. Социальнай
мөккүөрдэри, үлэ мөккүө-
рдэрин быйаарыга киһилэр
куоластарын эмиз истэххэ.

Быйага, комсомол улары-
та тутууга дьик-чакчы дьы-
ланан кыттарын хаачыс-
тыахха. Сороз маннайгы
сүһуох тэрилтэлэр итиникэ
хэ бир-иһи чолчу дьыла-
ны бэлэтиинилэр.

Уруккуттан кумаарыга
баар эрээри кыһаан туһам-
матха салааларбыт эмиз
элбэхтар. Холобур, опера-
тивнай комсомольскай этэ-
рээтэр, «Комсомольскай
проектор», производст-
веннай баһаагайдар үлэ-
тигэр туох саганы килэ-
риэххэ сөбүө?

Онон делегаттар эддэтэн
бэйэлэригэр тэрилтэлэрин
кытта сүбэлээн ууну-хаары
эрдиккэ чолчу этилээх
кэлэллэрэ эрийиллэр.

Конференцияда киһи ба-
рыта тыл этэрэ кыаллы-
а суога. Онон «Санга олох»
бэчээтэппит ЫСЛКС рай-
комун төдистэригэр дьүүлэ-
һингэ акциянайдык кыт-
тыхтарын наада.

Комсомольскай үрдүкү
форуммут үлэтигэр ситиһи-
лээх буолуута, хамсаатар
күүскэ кубулуйуута бэйэ-
биттэн, хас биридиби-
титтэн тутулуктаах.

И. АНДРОСОВ,
ЫСЛКС райкомун бас-
тагы секретара.

Б ИЛИГИН бочуоттаах сыннылан-
на олорор Михаил Павлович Те-
рютины Мугудай дьомо-сэргэтэ үчү-
гэй сылгыһынан эрэ буолбакка,
Ыһаа чычыах кэрэтигэр ыһаа-туо-
йар көмүс күөмэйинэн, көрбүтүн-
билбитин эгэлгэлээн ээр-эмиз кэрэ
тылларын сураагырбыт Ыһаа Чы-
рыккай хаан айаага буоларынан
эмиз билэллэр. Михаил Павлович да-
баны онтои бэрэһинээрбит киһи—
оолоруунуун айылгаабыа тэбистэх-
тына, оттуу кирийдэхтигэр, хас си-
бэкини, тэтиги, тинти, көтөрү-сүү-
рэрн хойууан хоһоонноон субурутар,
туойан куллуһтар. Киһини хас
бирдини от-мас туспа айылгылаах,
киһини өйдүүр дууһеах. Ол да
иһин саас күөх быгыраатар эрэ
эхтар-саньыр Тэхээрн сайылыгын ор-
тотугар ситигилээн турар баарадай
тинти—Накнаһыны көрсө оотун-
уруутун барыларын батыһынарар
тахсан эрдэбэ. Ол да иһин оолоро
намчы дууһаах, ыраас санаалаах
дьом буола үүнэхтэрэ.

Түөрт кыһаан үстэрэ куорсун а-
һынан төрөөбүт-үөскээбит уйала-
рыттан туспа үлэтигэр, ыһа буолан
көппүттэрэ. Кыралара Марианна
«Мугудай» совхоз комсомольскай
комитетин босхоломмут секретары-
нан үлэлиир, совхоз уола Федя
орто оскуола XI кылааһыгар үөрэнэр,
эмиз комсомольскай тэрилтэ сек-
ретара.

Мин Марианна туһунан икки сыл-
лаабыта өөн бастаан истибитим. Ки-
һини очолорго комсомол секре-
тарынан сага табыттар этэ. Уччу-
талаара РСФСР норуотун үөрэ-
риитин туйгуна Е. А. Слепцова, ди-
ректоры интэр үлэтигэр солбуйааччы
А. М. Пермякова үтүктүспүт курдук
«Баар-суох өсөөбүт» дэспиттэрэ. «Үлэ-
тин кыһаа дуон дин саарба-
лыыр курдук сагарбыллар киһини
кыһаат буоллабына, атын ким сек-
ретардыан билбэппит дин буолта.

Ол кэмтэн бэлтараа сыла ааста.
Совхоз комсомольскай конферен-
циятыгар делегаттар икки кандида-
тураттан куоластарын М. Териютинага
бирдиллэр.

—Марианна бэйэтин инициатива-
лаах секретары быйытынан көрдө-
дө, үлэтигэр кэккэ сонун сабала-
һыны киллэрдэ,—дир ЫСЛКС
райкомун бастагы секретара Иван
Андросов.—Конференцияларга дэ-
тэрэһиннээхтик, сонундук ытылы-
на.

Хайыат кэмчэи кэкигэр бир бөдөн
совхоз комсомольскай тэрилтэтин
олобун барытын ырытар кыах суо-
бунан, билиги чолчу киһи секретары-
нын М. Териютинаны эрэ, киһи үлэ-
тин-хамнаһын сороз түгүннэрин эрэ
билиһинириэхпит.

1984 сыллаахха Мугудай орто ос-
куолатын бүтэрээчиллэртэн икки эрэ

озону—Айаан Макаровы уонна Ма-
рианна Териютинаны—подсовет оскуо-
ла кэнниттан тутта үөрэххэ туттар-
сарга кэлээбитэ. Ол киһилэр,
бука, үчүгэй үөрэхтэринэн, обще-
ственнай активностарынан эрэ буол-
бакка, олоххо ордуу бэлэмнээхтэри-
нэн эмиз быйаарылыбыта буолуо.
Үс сыл устата комсомольскай коми-
тет культурнай-маассабай үлэтигэр сол-
буйулуубат сектора Марианна Терию-
тина «хаччы оолору түмэр, бэйэти
атыттаран уратылаахтык толкуйдуур
дьомурдаабыа. Үөрэнээчиллэр оскуо-

«Хайе, герой, туох үчүгэйдээххин,
туох куһааннааххын кэпсээ»,—дин
түспүтэ. Уол, биллэн турар, аһа-
бастык кэпсэллэртэ. Киһи совхозка
үлэли тахсан эрэ баран комсомол-
га кирибигэ, активнай бааза киһи.
Итинник түбэлтэлэр, кэмгэр болсу-
батахха, оолорго улахан оксуулаах
буолуохтарын сөп.

—Истэр туһары ыччат активнаа
намыһах динилэр. Эһинэх ол хайда-
бай?

—Барытын бир муостага туруо-
ран комсомолу үөбэр тэрилтэ оло-

Комсомольскай секретарь

леба буолар бары культурнай дьа-
һаллары бэйэлэрэ сценарий суру-
йан, салайан ытталлара. Марианна-
лаах кылаастара оскуолаҥы бүтэрэр
сылгытар «Выпускник» издэтигин тэ-
рийбитэ билигин да умнулуубат.

—Того салгыы үөрэмнээххини?
—дин Марианнатан ыйытабын.

—Биргэ үөрэммит дьүөгэлэригэр
гэр арааһааххын баарбатабын,—
дир судургутук. Ити сыл дьүөгэ-
лигэр билигин райсовет депутаты
Марта Васильева, Сергей Толстоуко-
ва, Татьяна Жергина буолан тобу-
руон ферматыгар үлэтигэр.

—Марианна дьону кытта, ким да
буоллун, тапсан кэпсэтэр, кырдыга-
һы кытта кырдыас, оозу кытта
оозу,—дэллэр дьүөгэлэрэ. Отоон
секретары бэйэти: «Үлэлиир дьонгун
билиэхтээххин. Аан бастаан үлэ-
тигэр сабалаһар бэйэбэр итиник сору-
гу туруоруммутун. Цехкомнатан
эмиз итин ирдиккэ,—дин бы-
һаарар.

«Мугудай» совхоз —оройуонга
бир бөдөн хайыыстыба. Онон се-
кретары отделеһиларга эрэ буол-
бакка, оскуолаларга кытта биримэ
буол сылдыарын хайгыахха эрэ сөп.
Бу түбэлтэ киһи бастаан үлэтигэр
улаа буолуота. Бахсы орто оскуо-
латыгар буола турар «Төрөөбүт на-
һиэтигэр төһө билэтин» дин дис-
пут босхоломмут секретары «прес-
конференциятыгар» кубулуйа сылы-
та. Үөрэнээчиллэр онно эрэ совхоз-
ка босхоломмут комсомольскай сек-
ретары баарын билбиттэрэ. Элбэи
чакчы интэриестиргэр ыйыталаһыт-
тара.

—Киһини кытта киһилик сыһыан-
наахха наада. Ардыгар бэйэбит тат-
төрү түһэрбит. Холобур, мин Бахсы
оскуолатыгар Ленинскэй зачету ту-
тууга сылдыһытым. Уччуталларын
кытта комитет чилиһинэрэ баалла-
ра. В. Гоголев кирибигэр учуутала:

һунулар. Киһи хомойоро баар—
түөрттөн критикалыһаллар эрэ.
Дингэр, ыччаттар үлэлэрин ситэ бил-
бэтэр, киһилэри кытта кэлэн аһа-
бастык кэпсэллэртэр. Субу асылыт
конференцияда Бахсытан 11 киһини
—учууталлары, партийнай, о. д. а.
үлэтигэр—ыгырыллыт. Ким да
кэлбэтэ. Отоон киһилэр бэйэлэрин
муннахтарыгар ыччаты элбэхтэ кри-
тикалыһаллар эбэтэ. Оуу кэлэн бэйэ-
лэригэр «эллэрэ» того эрэ кыаллы-
бат.

—Отоон, дингэр, дымала хайдабын?
—Ыччат, кыаһын толору да туһам-
матар, үлэлиир. Холобурга ыллаахха,
ити этэр Бахсыбар, Маралааһыга,
Төһөгө даһаны культурнай дьаһал-
лар, сүрүннээн, ыччат күүһүнэн ыт-
тылаллар. Сонун көрүгүгэр кири-
дилэр. Дойдуга ытыллар политиче-
скай акциялартан биридэрин да кө-
түпүлэппит. Бахсыга комсомолецтар
«Үтүө өгө бюротун» тэрийэн үлэ-
тигэр. Совхоз производствотыгар
эмиз куһаана суох кытталлар. Кэл-
сээтэххэ элбэх буоллабыа.

—Марианна, хаттаан быыбардан-
нык. Ханнык болпуруоска болбомто-
бун ордуу ууруоххунуй?

—Снахтаабы комсомольскай тэ-
рилтэлэр олохторун чугастык били-
гэ. Оууоха «Комсомольскай проек-
торы» күүскэ туһанахпыт.

—Отоон бэйэти түс олоххор былаа-
нык туугуй?

—Юрфекиа үөрэнээххин баары-
бын.

Итин мин чакчы соһука иһиттим.
Араһа, ол киһи Сергей Есенин сыр-
дык курус поэзиятын таптырын,
А. Блок хоһооннорун умсугуулаа аа-
барын билэригэр буолуо. Кытаат,
комсомольскай секретары, ити идэ-
эи хорсун сүрээгин, ыраас дууһа-
эмиз олу наадалар.

М. СИДОРОВА.

АРЕНДАТОРДАР

Субуруускай аатынан
совхоз Болтоһогобу
отделеһитын Марфа
Слепцова салайар фер-

мата арендага кириэн
үлэлиир. Коллектив ки-
лиһинэрин баһыгар
үгүстэрэ — ыччаттар.
«Аргыс» эдэр аренда-
тордара 165 маннаагы
көрөллөр. Олортон 160-
рэ ыатар балаһаи ыйы-
гар соруудахтарын 2
тоннаан аһара топор-
буттара. Билигин күнгэ
450-нуу кг мыллар. Ор-
дук үчүгэй көрдөрүүлэ-
ри комсомолецтар
Светлана Луккина уонна
Лидия Лыткина ситиһи-
лэр. Комсомолец Егор
Новгородов коллектив
бир тутуах үлэтигэ—
киһи форма ис-тас үлэ-
тин топорор.

Снимокка: (хаһастан)
Света Луккина, Егор
Новгородов уонна ет-
санитар Лена Седали-
щева.
П. Оконешникова фотота.

ЭДЭР УЧУУТАЛ

Мин бу ыстатыһабыр эдэр
учуутал үлэтин сырдаһы-
һын, билиһинэрээххин ба-
зарабын. «Бастыкы сыллар-
гар үлэтигэр хайдах ыһаһан
үлэлигин да, олобуу туһа-
ры оннук үлэлигэ дини
кырдыһаас учууталлар этэл-
лэрин элбэхтик иһитим.
Кырдык да, оннук.

Татьяна Николаевна Ми-
ронова 1985 сыллаахха
Шадринскай аатынан пед-
гогическай институту бүтэ-
рийдэттэн Хатылы орто ос-
куолатыгар начальнай кы-
лаас учууталынан үлэлиир.
Эдэр учуутал хара маннай-
гыттан үлэтигэр эппитинэс-
тээхтик, кыһамнылаахтык
сабалаабыта. Хас биридин
уруогар хайаан да үс сы-
лы туруоран кириэр: үөр-
тэр, интэр уонна сайына-
лар. Нуучча тылын төрөө-
бүт тылы кытта тэһиһи үө-
ратар ситиһэр. Уруокка

ооо болбомтогун, толкуйун,
секалар дьомурун, тылын
сайынарарга кыһанар. Бы-
һаартарар эркилиһилэр
онтортор, задачалары, хо-
лобурдары сүөгүттар. Бир
ооо быйаара-быйаара кы-
лааһы барытын батыһына-
лар. Үөрэнээччи болбомто-
тун тардар, интэриһин кө-
бүтэр сыалтан ырытыыга
оолор бэйэлэрин уонна
төрөппүттэрин ситиһилэ-
рин аһыар этилиһи наар-
даан туттар.

Киһи өссө лединститутка
үөрэнэр сылларыгар үөр-
тэргэ, интэргэ туһалаах ма-
тырийааллары хомуйуутун
сабалаабыта. Онон кырис-
лэр: предметтарын үөрэ-
тии методикалар, спра-
вочниктар, педагогика, пси-
хология классиктары, но-
ватордар үлэлэрэ. Кырааы
үөрэтэр уус-уран литерату-
(Бүтүттүн 4 с. стр. пор)

